

Iska Warran -konferenssi paneutui maahanmuuttajien yrittäjyyteen

30.–31.8.2019 Espoo

Marja Tiilikainen

Vastaava tutkija, Siirtolaisuusinstituutti

Iska Warran on vuosittain järjestettävä, erityisesti suomensomalialaisten kuulumisia tarkasteleva konferenssi. Espoossa 30.–31.8.2019 järjestetty konferenssi keskittyi yrittäjyyteen. Asiantuntijapuheenvuorojen lisäksi kuultiin yrittäjien omakohtaisia kokemuksia.

Palvelupäällikkö **Toivo Utso** Helsingin kaupungin Elinkeino-osastolta totesi, että Suomessa on noin 15 000 maahanmuuttajataustaista yrittäjää. Yrittäjät ovat heterogeeninen ryhmä. Suurin osa yrityksistä on pienyrityksiä: kahvila- ja ravintolatoiminta, parturi-kampaamotoiminta, kauneudenhoitoala, kioskit, vähittäiskauppa, elintarvikkeet, rakennusala, kuljetusala, siivousala ja ompelu ovat tyypillisiä maahanmuuttajayrittäjien aloja. Mutta mukana on myös asiantuntijayrityksiä – arkkitehti- ja insinööritoimistot, lääkäripalvelut, psykologipalvelut, puheterapia, kieli- ja matkailupalvelut, lakiasiantuntijatoimistot ja konsulttipalvelut ovat vain näkyvämpiä kuin kebab-paikat.

Maahanmuuttajayrittäjien vahvuuksia ovat mm. monipuolinen kielitaito, monilla on hyvä koulutustausta, ahkeruus, kansainväliset kontaktit, perheen tuki, usein yrittäjäkokemusta kotimaasta, yrittäjyysaktiivisuus ja uudet innovatiiviset ideat.

Haasteita ovat puolestaan riittämätön suomen kielen taito, puutteellinen tiedonhankinta (neuvontapalveluja ei osata käyttää), rahoituksen puute, toimitilojen ja asiakkaiden hankinta, yrityskulttuurin ja lainsäädännön heikko tuntemus, osaamisen ja kokemuksen puute, tukiverkoston puute ja maahanmuuttajayritysten keskittyminen samalle alueelle.

Tutkija **Marko Kananen** Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta esitteli tutkimustaan somaliyrittäjyydestä Yhdysvalloissa Minnesotan osavaltiossa. Minnesota muistuttaa Suomea: talvet ovat kylmät ja pitkät, väkiluku noin viisi miljoonaa ihmistä ja monilla asukkailla on juuret Pohjoismaissa. Somalialaisten määrä on noin 35 000–55 000, epävirallisten arvioiden mukaan jopa 100 000. Somalialaiset kuvataan usein menestystarinana: koulutustaso erityisesti nuorilla on korkea ja monet jatkavat korkeakouluun; työllistymisaste on melko hyvä verrattuna moniin muihin paikkoihin; heillä on poliittista painoarvoa; ja he ovat aktiivisia yritysmaailmassa.

Kanasen mukaan somalialaisten yrittäjyys Minnesotassa on tyypillisesti vilkasta, pienimuotoista, nuorta ja somaliyhteisön tarpeista lähtevää. Esimerkiksi taksiala on yleinen, samoin ravintolat, kahvilat ja parturit. Yhdysvallat on hyvin yrittäjämönteinen yhteiskunta, mikä heijastuu myös maahanmuuttajien yrittäjyyteen. Yrityksen perustamiseen liittyvä byrokratia Yhdysvalloissa on melko kivutonta, verotus on yrittäjäystävällistä eikä työntekijöiden suoja ole niin vahva kuin Suomessa. Voidaan puhua myös yrittämisen pakosta: työttömyys on varsin yleistä ja yhteiskunnan tarjoama tukiverkko lähes olematon. Lisäksi elinkustannukset ovat melko korkeita. Tällöin yrittäminen voi olla monelle ainoa vaihtoehto selviytyä.

Paikallinen somaliyhteisö tarjoaa vertaistukea, koulutusta, inspiraatiota, esikuvia ja mahdollisuuksia myös yhteisyrittäjyydelle. Jokainen tuntee jonkun, jolla on yritys: ideoi-

Espoon kaupunginvaltuutettu Habiba Ali ja tutkija Marko Kananen *Iska Warran* -konferenssissa. Kuva: Marja Tiilikainen.

ta kopioidaan, tietoa jaetaan ja jopa kilpailaan siitä, kuka pärjää parhaiten. Monilla on osuuksia useissa yrityksissä.

Minnesotassa elää somalialaisamerikkalainen unelma. Etenkin nuorten keskuudessa on vahva usko siihen, että kova työ palkitaan ja että amerikkalaisessa yhteiskunnassa jokainen saa ansionsa mukaan. Monilla on ajatus siitä, että erityisesti somalit pärjäävät, he sopeutuvat ja pärjäävät, heillä on hyvä bisnesvaisto. Toisaalta myös pärjäämisen pakko ajaa eteenpäin: pärjääminen nähdään amerikkalaisuuden kulmakivenä, kuulumisen katsotaan liittyvän menestymiseen. Oma asema ja amerikkalaisen yhteiskunnan jäsenyys oikeutetaan pärjäämisen retoriikan avulla. Tällöin oman olemassaolon oikeus määrittyy pärjäämisen kautta.

Vaarana tässä ajattelussa Kananen mukaan on, että yhteiskunnan ongelmista tulee yksilön ongelmia. Rakenteellisten kysymysten sijaan puhe siirtyy henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, jolloin seurauksena on kahtiajako menestyjiin ja häviäjiin. Julkisuu-

deda kerrotaan mielellään sankarimaahanmuuttajan tarinaa, mutta miten käy niille, jotka eivät pärjää?

Kananen muistutti siitä, että työllistymisen ei saisi olla kotoutumisen mittari eikä kaikkea vastuuta pidä jättää yksilölle, sillä rakenteellisen köyhyyden ja syrjivien rakenteiden purkamiseen tarvitaan yhteiskunnallisia toimenpiteitä. Ihmisillä jotka asuvat esimerkiksi Suomessa, on oikeus yhteiskunnan jäsenyyteen, vaikka he eivät olisikaan "supermaahanmuuttajia".

Iska Warran -konferenssi on järjestetty aikaisemmin Lieksassa, Turussa ja Helsingissä. Tämänvuotinen tapahtuma järjestettiin Espoo-päivän yhteydessä. Pääjärjestäjänä toimi Maahanmuuttajien perhe ja nuorten yhdistys ry. Yhteistyökumppaneina olivat Espoon kaupunki, Taiteen edistämiskeskus, Siirtolaisuusinstituutti, EJY ry, Aalto-yliopisto, Länsi-Suomen Somalilyhdistys ry, Suomen Somalia-verkosto ry, Lieksan somaliperheyhdistys, Suomi-Somalia Seura ry ja Aar Social Development Association ry.